

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Голоднюк Христина

Магістр 1 курс, Педагогічний факультет

Прокопів Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент

ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені

Василя Стефаника

У статті розкрито теоретичні підходи до розуміння творчої активності студентів педагогічних коледжів. Автор провідним джерелом творчої активності студентів визначає зацікавлення процесом і результатами своєї праці. У розвідці виокремлено ефективні методи і прийоми активізації творчої діяльності студентів, проаналізовано аспектами формування творчої активності студентів, серед яких є пошук нових змістових форм, креативний підхід, врахування індивідуальних особливостей, креативний потенціал викладача, доброзичливий психологічний клімат у ВНЗ, організація різноманітних видів роботи на заняттях та емоційне спонування.

Ключові слова: творча активність студента, прийоми та методи творчої активності, педагогічний коледж.

WAYS OF DEVELOPMENT OF CREATIVE ACTIVITY OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL COLLEGE

Khrystyna Holodniuk

The article describes theoretical approaches to understanding the creative activity of students of pedagogical colleges. An author determines the personal interest the leading source of creative activity of students a process and results of the labour. The article describes theoretical approaches to understanding the creative activity of students of pedagogical colleges. The author is a leading source of creative activity of students determines interest in the process and the results of their work. The study identified the effective methods and techniques of activation of creative activity of students, analyzed the aspects of formation of creative activity of

students, among which is the search for new forms of meaningful, creative approach, considering the individual characteristics, creative potential of a teacher, friendly psychological climate in the university, organizing various types of work in the audience and the emotional impulse. Key words: creative activity of a student, the techniques and methods of creative activity, pedagogical college.

Актуальність проблеми. Сучасна парадигма вищої освіти передбачає забезпечення творчого підґрунтя навчально-виховного процесу у ВНЗ. З активізацією творчої активності студентів у процесі навчання пов'язані проблеми модернізації шляхів і методів підготовки майбутніх фахівців.

На сьогодні існують суперечності між потребою у творчо активних студентах та їх пошуком; між застарілим навчально-виховним процесом та потребою розвивати інноваційними шляхами творчість. Все вищесказане зумовило вибір теми публікації.

Стан дослідження проблеми. Вітчизняні і зарубіжні науковці досліджували «творчу активність», її форми, типи, характеристики. Педагогічний аспект розвитку і формування творчої активності розглядаються в роботах О.В. Акімової, О.С. Білоус, К.В. Щербакової та ін. Філософський аспект творчої активності досліджували у своїх працях С.В. Ковальова, І.В. Руденко, М.Л. Скальська та ін. Творчу активність як характеристику особистості сучасного фахівця з психологічної точки зору обґрунтовують у своїх працях І. Бех, Д.Б. Богоявленська, Н.І. Литвинова, О.Р. Медведєва, В.О. Моляко, Ю.В. Мороз, В.А. Роменець та ін.. У сучасній психо-логопедагогічній літературі приділяється значна увага проблемам специфіки педагогічної творчості та особливостям підготовки до неї студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти I-IV рівнів акредитації (В.А. Кан-Калик, Е. Лузік, Р.П. Скульський, та ін.).

Мета статті - розкрити психолого-педагогічні аспекти розвитку творчої активності студентів педагогічного коледжу.

Перш за все, опрацьовуючи питання розвитку творчої активності студентів, слід визначитися з поняттям «творчої активності», до якого у літературі спостерігається плюралізм підходів. Наприклад, за визначенням

Українського педагогічного словника (за ред. С. У. Гончаренко) активністю особистості називають здатність людини до усвідомленого перетворення довкілля і самої себе через багатства матеріальної і духовної культури [3, с. 233].

О.І Клепиков та І.Т Кучерявий розглядають творчу активність як елемент основи становлення людини, стверджують, що «кожен, мобілізуючи свої творчі резерви може різко підвищити індивідуальну активність».[4, с.93-94]

З іншого боку Е.В.Лузік визначає активізацію творчої діяльності як систему засобів, комплексна реалізація яких дозволяє досягти зростання інтелектуальних, моральних, вольових і фізичних сил. [5, с.77-82]

Для розуміння поняття активізації творчої діяльності студентів важливою є також інтерпретація рівнів пізнавальної активності, запропонованих Г.І. Щукіною, згідно якої розрізняють три її рівні: відтворювальну, інтерпретуючу та творчу [8, с. 4].

У свою чергу І. Д. Бех зауважує, що розвиток творчих основ навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) став важливою передумовою ефективного виховання загальнолюдських цінностей та ідеалів студентства, чим досягається їх прийняття особистісно-визнаної суб'єктивної системи цінностей [1, с. 73].

Отже, особистісно-ціннісна категорія творчої активності є важливим аспектом самоактуалізації особистості і діє як адаптаційний механізм особистості до соціальних змін. Відповідно фахівцю, який прагне внутрішньо відповідати мінливій сучасній дійсності, необхідно не лише адаптуватися до нової ситуації, а й вміти змінювати її, особистісно перетворюючись і розвиваючись при цьому.

Проаналізуємо детальну творчу активність особистості студента у навчально-виховному процесі педагогічного коледжу.

На думку Р.П. Скульського, Е.В. Лузік та ін. провідна роль у розвитку творчої активності належить навчальній діяльності, яка передбачає пошук нових змістовних та організаційних форм у галузі неперервної освіти, вказує на особливе значення методологічної складової. Так як креативний підхід до проблеми навчання передбачає не розв'язування готових дидактичних завдань,

а генерування, творче формулювання і реалізацію ідей і проектів у всіх аспектах життя, то технологія творчого навчання повинна бути своєрідним способом вимірювання провідної установки вищої освіти, тобто її домінувальної функції [7, 5].

Дуже важливим аспектом, і з цим слід погодитись, є те, що джерелом творчої активності студентів, насамперед, є зацікавлення процесом і результатами своєї праці. Втягненість студентів у процес і результатом власної діяльності повинні ґрунтуватися на наявності пізнавальної мотивації, усвідомленні отримання знань, що тягне за собою перебудову таких психологічних процесів, як сприймання, пам'ять, увага і мислення.[7, с.79]

Творча активність у навчально-виховному процесі розвивається завдяки пізнавальній мотивації. Наприклад, на заняттях гуманітарного циклу її слід пов'язувати із засвоєнням методологічної культури мислення, розумінням суспільного і особистого змісту діяльності, акцентуванням самоцінності кожної особистості, прищепленням прагнення до самостійного отримання знань, що забезпечить створення умов для творчої реалізації студента. [8, с.12]. Слушним є зауваження Г.І.Побережної, що зміст навчальних курсів слід розширювати за межі звичайних навчальних програм, виходити на вищий рівень узагальненості, неодмінно враховуючи інтереси студентів, тип і темп засвоєння ними нових знань [6, с. 81].

Важливими аспектами розвитку творчої активності є врахування індивідуальних особливостей студентської групи в цілому та окремо кожного студента, формування інтересу до майбутньої професійної діяльності та стимулювання творчості.

Зростання уваги психоло-педагогічної науки і практики до формування творчої активності студентів знайшло свій вираз і у розробці та застосуванні проблемного навчання, яке ґрунтується на активізації мислення студентів під час самостійної діяльності. Проблемне навчання виступає як рушійна сила формування творчої активності студентів у самостійній діяльності, оскільки під час творчого розгляду проблемних завдань відбувається настільки ж творче

опанування студентами знаннями, уміннями і досвідом самостійної творчої діяльності.

У цьому процесі провідну роль відіграє феномен пізнавальної самостійності студентів як здатності і потреби особистості ставити і розв'язувати нові проблемні завдання. У результаті такого підходу до вивчення предметів навчального циклу формується творче мислення особистості, до основних елементів якого відносяться:

- навички і вміння аналізу, порівняння, узагальнення;
- уміння самостійного перенесення знань у нову сферу;
- уміння знайти альтернативні рішення;
- комбінаторні уміння, які полягають у одночасному застосуванні

раніше відомих і нових способів розв'язання тих чи інших завдань. [6, с.83-84]

Усі ці властивості формуються у студента як результат розвитку творчих засад діяльності, а не за рахунок пасивного накопичення інформації.

Таким чином, активність є властивістю не суто мислення чи пам'яті, а притаманна тільки особистості як суб'єкту діяльності. Науковці [6,7] вважають, що без певного достатнього рівня творчої активності, який проявляється як мінімум у найпростіших актах уваги, не може відбутися найелементарніший акт пізнання.

Отже, для розвитку творчої активності студента слід оновлювати не тільки зміст навчальних програм з усіх навчальних дисциплін, а й методику їх викладання. Водночас потрібно впроваджувати у навчальний процес форму проведення практичних занять у формі дискусії, передбачати у роботі студентів самостійні пошуки причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей суспільних процесів та явищ, постійно проводити творчі конкурси студентських напрацювань. [7, с.83-84]

Задля вдалого розвитку творчої активності студента має бути творчий педагог. Креативний потенціал викладача включає не лише нестандартний або інноваційний підхід до організації та реалізації педагогічного процесу, а й постійне удосконалення і збагачення власних умінь. Сучасна психолого-педагогічна наука передбачає необхідність створення ефективних технологій,

які якомога повніше відповідатимуть психолого-педагогічним особливостям педагога і впливатимуть із передових педагогічних концепцій.

Аналіз сучасних методів викладання у педагогічному коледжі дав змогу виокремити перелік ефективних методів прийомів активізації творчої діяльності студентів. До них, перш за все, відносяться найрізноманітніші завдання на встановлення зворотного зв'язку, спрямовані на перевірку, закріплення і застосування набутих студентами теоретичних знань. До форм такої роботи слід віднести понятійний диктант, складання розгорнутого конспекту лекцій, аргументований аналіз подій, явищ і процесів, проблемно-пошукові завдання, творчі тести.

Ефективною формою самостійної роботи, яка спрямована на активізацію зусиль у навчальному процесі, є науково-дослідна, яка створює можливість практичного співробітництва між педагогом і студентами, підсилює інтерес до наукової і творчої діяльності, спонукає студентів поглянути на суть і зміст навчання у ВНЗ з іншого боку.

До ефективних прийомів слід також віднести прийом емоційного спонукання до активної творчої діяльності, який ґрунтується на використанні на заняттях аудіо- та відеозаписів науково-популярних, публіцистичних, культурно-просвітницьких програм. Наприклад

Студенти з високим рівнем розвитку пізнавальної діяльності повинні отримувати додаткові завдання, спрямовані на навчання створенню блок-схем основного змісту певної теми, пошуку системних зв'язків у змісті навчальних курсів. Результати таких дій обговорюються і коригуються на семінарських та індивідуальних заняттях.

Оптимальний розвиток творчої активності студентів може бути досягнутий у процесі спеціально організованої діяльності студентів у вигляді ділової гри, яка дозволяє моделювати складні й конфліктні ситуації, схожі на ті, з якими студент зустрінеться як майбутній фахівець. Ділова гра завжди спрямована на вироблення стратегії поведінки, формування інтуїції, уміння орієнтуватися і швидко діяти в складних ситуаціях, прогнозування вірогідних наслідків власних рішень, аргументації власного вибору. Отже, у процесі

ділової гри формуються сприятливі умови для творчого застосування набутих студентами теоретичних знань у їх практичній діяльності.

Ще одним ключем до удосконалення творчої активності студента є організація його самостійної роботи, яка допомагає розвивати ініціативність, формує власний погляд і переконання, виховує почуття відповідальності. Викладач, насамперед, вносить пропозицію, а лише згодом може змінити навчальне завдання, за рахунок чого спонукатиме студентів до різноманітної творчої діяльності. [2, с. 139]

І ми, неодмінно, погоджуємось, адже формуванню творчої активності безперечно сприяє самостійна робота студентів. І результат такої роботи - це міні-фільми на задану проблему або мультимедійні презентації, вікторини, доповіді, звіти з педагогічної практики та різні індивідуальні творчі завдання. Один із напрямків самостійної роботи особливо спонукає студента до творчої активності – це пошук теми та безпосереднє виконання курсової роботи. Ще одним шляхом активізації самостійної роботи студентів та підвищення творчої активності є участь в роботі наукових гуртків, що дозволяє також сформувати комунікабельність, спостережливість, зацікавлення у справі, допитливість, почуття нового.

Висновки. Отже, аналіз джерельної бази дозволяє резюмувати, що розвиток творчої активності студентів ВНЗ є цілеспрямованим, науково обґрунтованим процесом, метою якого є формування творчої особистості, яка ефективно адаптується до сучасних вимог ринку праці. Актуальними аспектами формування творчої активності студентів є пошук нових змістових форм, креативний підхід, врахування індивідуальних особливостей, зацікавлення процесом навчально-виховної роботи як зі сторони студента, так і з сторони викладача, розширення за межі звичайних навчальних програм, креативний потенціал викладача, доброзичливий психологічний клімат у ВНЗ, організація різноманітних видів роботи на заняттях та емоційне спонукання.

Наше дослідження не є вичерпним. Перспективним напрямком у подальшій роботі є визначення поняття творчої активності.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х кн. – Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Навч.-методичне видання / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
2. Вербицкий А. Активное обучение в высшей школе: контекстный поход / А. Вербицкий. – М., 1991. – 208 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. :Либідь, 1997. – 376 с.
4. Кучерявий І.Т., Клепиков О.І. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості: Навч. посібник . – К.: Вища школа, 2000. – 288 с.
5. Лузік Е.В. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України / Е.В. Лузік // Вища освіта України. – 2006. - № 3. – С. 77-82.
6. Побережная Г.І. Формирование профессиональных творческих умений у студентов музыкально-педагогических факультетов / Г.І. Побережная // Совершенствование профессиональной подготовки учителя музыки в условиях реформы школы : сб. науч. трудов. - К. : КГПИ, 1988. - С. 86-91.
7. Скульський Р.П. Підготовка майбутніх вчителів до педагогічної творчості / Р.П. Скульський. – К. : В. пік., 1992. – 135 с.
8. Щукина Г.И. Категории обучения и проблемы учебно-познавательной деятельности / Г.И. Щукина. // Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. Л.: ЛГПИ им. А.И.Герцена, 1983. - С. 3-14.